

Державна служба як соціальний ліфт до регіональних еліт: у вимірі якісної соціології

Євгенія Крашевська, Таїсія Ратушна, Ігор Кудінов, Запорізький національний університет

Стаття присвячена аналізу суб'єктивних оцінок представників регіональної еліти (державних службовців) щодо власної соціальної ролі, місця і значення в суспільстві та оцінці ними ефективності функціонування державної служби як соціального ліфта. Для вивчення суб'єктивних оцінок представників регіональної еліти щодо ефективності функціонування державної служби як соціального ліфта було використано якісну методологію, яка акцентує увагу на значеннях та смислах, особливостях їх творення та конструювання в процесі соціальної комунікації, що дозволяє обійти формалізовані та соціально схвалювані відповіді інформантів та дізнатися реальний стан речей у досліджуваній сукупності. Дані для аналізу були отримані під час проведення глибинних сфокусованих інтерв'ю з представниками державної служби різних рангів та управлінь Запорізької області у квітні-травні 2017 р.

За результатами дослідження було визначено, що державні службовці як суб'єкти прийняття державних управлінських рішень наділені можливістю впливати на суспільство в рамках регіональних компетенцій, що надає їм певних привілеїв та ознак елітарності на регіональному рівні. Водночас було визначено, що інститут державної служби виконує функцію соціального ліфта для регіональних еліт із певними обмеженнями – до певної ланки, оскільки сам процес переміщення зумовлений не тільки особистими якостями індивідів, а й їх політичними вподобаннями, широтою соціальних зв'язків, приналежністю до певної впливової групи, що може надати протекцію. Дана особливість призводить до того, що просування індивідів стає стрибкоподібним і не залежить від їх здібностей, професіоналізму та потенціалу. Тому входження до регіональної еліти відбувається не через «непрацюючий» ліфт, а через застосування додаткових каналів соціальної мобільності.

Ключові слова: державна служба, регіональна еліта, соціальний ліфт, якісна соціологія

Public service as a social lift to regional elites: qualitative sociology dimension

Yevheniya Krashevskaya, Taysiya Ratushna, Igor Kudinov, Zaporizhzhia National University

The article is devoted to the analysis of subjective assessments of regional elite representatives (public servants) regarding their own social role, place and significance in society, and their assessment of the public service performance efficiency as a social lift. It was used a qualitative methodology to analyze opinion of regional elite representatives concerning the civil service efficiency as a social lift. Such methodology is focused on meanings and senses, their creation and design features in the process of social communication, which allows to bypass formalized and socially approved responses of informants and to discover the actual state of affairs in the population. Research data were obtained during in-depth, focused interviews with public service representatives of various ranks and departments of Zaporizhzhia oblast in April-May 2017.

According to the results of the research, it was determined that public servants, as subjects/actors of state decision making processes, can influence on society within the framework of regional competences, which gives them certain privileges and signs of elitism at the regional level. At the same time, it was determined that the public service institute operates as a social elevator for regional elites with certain limitations – to a certain level – since the movement process is provided not only by the personal qualities of individuals, but also by their political preferences, the breadth of social ties, membership in certain influential groups. This feature leads to the fact that the personal advancements of public servants turn into jump-free mode and do not depend on their abilities, professionalism and potential. Therefore, entry into the regional elite is not a resulted through an «idle» social lift, but through the usage of additional channels of social mobility.

Keywords: public service, regional elite, social lift, qualitative sociology

Государственная служба как социальный лифт в региональные элиты: в измерении качественной социологии

Евгения Крашевского, Таисия Ратушная, Игорь Кудинов, Запорожский национальный университет

Статья посвящена анализу субъективных оценок представителей региональной элиты (государственных служащих) по собственной социальной роли, места и значения в обществе и оценке ими эффективности функционирования государственной службы как социального лифта. Для изучения субъективных оценок представителей региональной элиты по эффективности функционирования государственной службы как социального лифта было использовано качественную методологию, которая акцентирует внимание на значениях и смыслах, особенностях их создания и конструирования в процессе социальной коммуникации, позволяет обойти формализованные и социально одобряемые ответы информантов и узнать реальное положение вещей в изучаемой совокупности. Данные для анализа были получены при проведении глубинных сфокусированных интервью с представителями государственной службы различных рангов и управлений Запорожской области в апреле-мае 2017

По результатам исследования было определено, что государственные служащие как субъекты принятия государственных управленческих решений наделены возможностью влиять на общество в рамках региональных компетенций, придает им определенных привилегии и признаков элитарности на региональном уровне. В то же время было установлено, что институт государственной службы выполняет функцию социального лифта для региональных с определенными ограничениями - в известной звена, поскольку сам процесс перемещения обусловлен не только личными качествами индивидов, но и их политическими предпочтениями, широтой социальных связей, принадлежностью к определенной влиятельной группы, может предоставить протекцию. Данная особенность приводит к тому, что продвижение индивидов становится скачкообразным и не зависит от их способностей, профессионализма и потенциала. Поэтому вхождения в региональной элиты происходит не из-за «неработающий» лифт, а из-за применения дополнительных каналов социальной мобильности.

Ключевые слова: государственная служба, региональная элита, социальный лифт, качественная социология

Постановка проблеми

Сучасна українська держава знаходиться у стані активного реформування, що зачіпає більшість сфер суспільного життя. Не винятком стала і сфера державного управління. Зокрема, уряд схвалив Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 рр. та план заходів з її реалізації, яким визначаються завдання, заходи, індикатори та строки виконання, а також визначаються відповідальні виконавці [1]. Метою цієї реформи є вдосконалення системи державного управління і наближення її до європейського рівня, що дозволить забезпечити: формування і координацію державної політики на місцях; прозорість роботи та вільний доступ до публічної інформації; якість адміністративних послуг і т. п.

Один із ключових етапів реформи системи державного управління – підвищення спроможності владних структур у лідерстві, щодо впровадження реформ та підвищення ефективності державного управління в цілому.

Враховуючи специфіку реформаційних

процесів, слід зосередити увагу на тій групі, яка, з одного боку, повинна виступати їх рушійною силою, а з іншого – сама є об'єктом реформування. Ми говоримо про політично-адміністративну еліту – це та категорія, яка повинна бути спроможною, згідно зі своїм інтелектуальним та творчим потенціалом, проводити певну активну діяльність, що направлена на системне вирішення питань суспільного життя та забезпечення гармонійного розвитку держави. Адже Україні на даний момент вкрай необхідне нове покоління політичної еліти, в переліку характеристик якої було б усвідомлення відповідальності за ефективний розвиток суспільства та держави, збереження національних традицій, культури, мови та духовних цінностей. Саме еліти повинні бути рушійною силою ініціювання реформ у державі, чинником соціальної мобілізації населення.

Аналіз досліджень і публікацій

Дослідженню еліт та їх ролі в розвитку держави присвячені праці багатьох соціологів. Так, В. Парето [2] характеризує представників еліти як людей, котрі отримали найвищий ін-

декс у галузі своєї діяльності. Г. Моска [3] під елітою розуміє найактивніших у політичному сенсі людей, орієнтованих на владу, організовану меншість суспільства. У свого боку Х. Ортега-і-Гассет [4] характеризує еліту як людей, яким притаманне почуття відповідальності. Незважаючи на відмінність наведених концепцій, усі вони виділяють такі риси еліти:

- панівна меншість суспільства;
- має свої особливі психологічні якості, усвідомлює свою винятковість;
- еліта здійснює політичне управління суспільством;
- бореться за владу;
- еліти забезпечують еволюційний розвиток суспільства через ротацію.

Державна служба в даній науковій розвідці розглядалась нами як канал (соціальний ліфт) просування до еліти. Аналіз функціонування соціальних ліфтів в суспільстві здійснений в працях П. Сорокіна, Е. Гідденса, Т. Парсонса, С. Ліпсета. Ці проблеми розглядають також вітчизняні науковці А. Акіндінова, Н. Коваліско, В. Новіков, І. Попова, О. Сенюра та ін.

Однак, попри широке висвітлення в науковій літературі питань формування та ротації еліт (зокрема, і регіональних) та ролі державної служби як соціального ліфта, частіше за все аналізуються їх інституційні та структурні характеристики, оминаючи суб'єктивний, особистісний рівень.

Метою даної статті є аналіз суб'єктивних оцінок представників регіональної еліти (державних службовців) щодо власної соціальної ролі, місця і значення в суспільстві та оцінка ними ефективності функціонування державної служби як соціального ліфта.

Виклад основного матеріалу

О. Токовенко та В. Пашенко зазначають, що частіше за все науковці звертають увагу на функціонування загальнонаціональних «центральных» еліт, але для дієвої моделі демократії важливою є консолідація еліт і мас. Саме регіональні еліти можуть виконувати в суспільстві роль сполучної ланки між елітою і позаелітними групами. Вони можуть бути як розпорядниками на місцях, втілюючи в життя розпорядження центральної влади, так і репрезентувати інтереси місцевих громад, до яких вони є наближеними. Отже, вони здатні чинити стабілізаційну дію на суспільні процеси, підтримуючи баланс між інтересами різних соціальних структур. Фактично вони можуть

розглядатися як опора для всього державного механізму [5, с. 108]. Для того щоб еліта виконувала повноцінно свої функції, важливим чинником залишається регуляція її складу, механізму його поповнення. Одним з таких механізмів виступає соціальний ліфт. У цьому випадку соціальний ліфт дає людині змогу зайняти вище соціальне положення завдяки її здібностям і соціальним зв'язкам.

Важливим аспектом теорії еліт є канали рекрутування, тобто шляхи просунення до вершини політичної ієрархії або ж соціальний ліфт. Тобто у будь-якому суспільстві соціальна циркуляція індивідів має важливе значення і підпадає під контроль певних інститутів. Ці інститути є комплексом механізмів, які мають контролювати процес соціальної селекції, тестування/випробування та розподілу індивідів всередині соціальної структури. Сім'я, освіта, професійні та політичні організації виконують функції соціальної диференціації і розподілу індивідів у соціальній структурі.

Конкретні форми інститутів відбору та розподілу відрізняються залежно від соціально-культурних умов суспільства та історичного проміжку часу, але вони є у будь-якому суспільстві. Механізм соціального ліфту сегментує типи людей, що знаходяться на верхніх та нижніх стратах. Сегментація проходить таким чином, що той індивід, який накопичує соціально значущі характеристики і відповідний досвід, просувається вгору.

Як зазначає Н. Коваліско, успішно функціонуючий соціальний ліфт – неодмінна умова нормального функціонування суспільства. Скористатися соціальним ліфтом мають право всі без винятку групи населення. Відсутність у нашому суспільстві впевненості в тому, що професіоналізм та соціально відповідальна поведінка будуть винагороджені, веде до соціальної апатії населення, озлобленості проти багатих і недовіри до влади. Результат непрацюючого соціального ліфта – зниження соціального самопочуття, зростання соціальної напруженості, протестів, поява різного роду радикальних угруповань, загострення міжнаціональних відносин тощо [6, с. 60].

Якщо ці канали функціонують неадекватно, то і соціальний розподіл буде відповідним. Адже соціальний ліфт передбачає поступове проходження всіх етапів, на кожному з яких формуються певні навички та закріплюється необхідний досвід. За умови, що певні етапи

пропущені, тобто якісь ланки не пройдені, за допомогою соціально несхвалюваних методів (протекція, хабарництво), у індивіда можуть не сформуватися потрібні компетенції, що вплине на результативність його роботи у майбутньому.

Як зазначав П. Сорокін: «Політичні організації, починаючи з уряду і закінчуючи політичними партіями, також відіграють роль «ліфта» у вертикальній циркуляції. Людина, одного разу вступивши на посаду, нехай навіть і самого низького рангу, або ставши службовцем у впливового правителя, піднімається за допомогою цього «ліфта», оскільки в багатьох країнах існує автоматичне просування осіб службовими щаблями з плином часу» [7, с. 312]. Тож державна служба як соціальний ліфт політичної еліти являє собою канал пересування індивіда через сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених ланок у вигляді певної посади. Кожна посада несе свій набір функцій, ті індивіди, які їх виконують ефективно, підіймаються на вищу ланку системи державної служби, інші – залишаються на місці або йдуть на пониження.

Аналізуючи державну службу як соціальний ліфт політичної еліти, необхідно зазначити такі етапи цього процесу як інкорпорація (входження індивіда до рядів еліти), ротація (переміщення елітним прошарком), ескорпорація (вихід з еліти). Також варто звернути увагу на вплив на функціонування державної служби в Україні таких факторів, як впровадження реформи децентралізації, події 2013-2014 рр., що і стали каталізатором для введення реформ, що стимулюють трансформації механізму соціального ліфту у цій сфері.

У такому разі постає питання, яким саме чином зараз працює державна служба як соціальний ліфт для представників владної еліти, у першу чергу, на регіональному рівні. Цей механізм потребує подальшого вивчення, адже від сутності механізму відбору, тобто функціонування каналу соціальної мобільності залежить, з якими характеристиками формується політична еліта.

Це відсилає нас до питання дослідження конструювання образу та розуміння значення державної служби як соціального ліфта самими суб'єктами даного соціального інституту. Адже, з одного боку, державна служба – це формальний соціальний інститут, діяльність якого регулюється нормативними актами різ-

ного рівня, але з іншого – важливим моментом його функціонування є внутрішні неформальні правила, комунікації, зв'язки, що часто залишаються поза увагою дослідників.

Саме тому для вивчення суб'єктивних оцінок представниками регіональної еліти ефективності функціонування державної служби як соціального ліфта було використано якісну методологію. В якісному дослідженні наголос ставиться на значеннях і смислах, особливостях їх творення та конструювання в процесі соціальної комунікації, а відкрита пошукова стратегія дозволяє обійти формалізовані та соціально схвалювані відповіді інформантів та дізнатися реальний стан речей.

У квітні-травні 2017 р. було проведено перші п'ять глибинних сфокусованих інтерв'ю з представниками державної служби різних рангів та управлінь Запорізької області.

Інтерв'ю з інформантами розпочиналися з розкриття асоціацій на тему державної служби, щоб виявити той емоційний фон, який у них викликає робота. Найбільш часто зустрічалися предикати, які можна об'єднати у категорію «тягар» (відповідальність, безгрошів'я, обмеження), і поряд з цим були також асоціації з «покликанням», «справою всього життя». Така двоїста природа асоціацій говорить про те, що не дивлячись на мінуси державної служби, інформанти бачать у ній позитивні моменти і отримують певне задоволення від виконання роботи. З іншого боку, це може вказувати на бажання показати негативні сторони, покаржитися, занизити свій статус, щоб викликати співчуття та схвалення своєї поведінки.

На прохання дати визначення терміну «державна служба» та «державний службовець» більшість інформантів у своїх визначеннях робили акцент на тому, що це людина, яка виконує певну функцію на благо держави. Також звучали індикатори «співпраця», «патріотизм». У той же час зустрічалась і категорія «тягар». Таким чином, знову бачимо досить різнопланові категорії, які свідчать про подвійність суб'єктивного сприйняття описуваного явища: формальне визначення своєї діяльності як важливої для суспільства та держави, і в той же час вказування на обмеження, що накладає професія («Є обмеження, яких немає ж в звичайних людей...», «...Ответственность большая и безденежье...», «Більше мінусів, ніж плюсів...»).

Важливою складовою висвітлення обра-

ної тематики є передумови вступу на державну службу, тобто який соціальний досвід був у інформантів перед інкорпорацією у систему державного управління. Можна виокремити декілька названих варіантів: навчання у вищому навчальному закладі, викладацька діяльність, бізнес, активна громадська діяльність. Тобто платформою для входження до рядів держслужбовців є навчальна підготовка та активне здобуття досвіду налагодження соціальних зв'язків.

Цікаво було дізнатися, чим саме керуються держслужбовці, пов'язуючи своє життя з цієї професією. Мотивацією у таких випадках виступали: прагнення саморозвитку, зацікавленість у роботі, відданість справі, робота у команді певного керівника, прагнення змінити щось на краще («Ничего не делалось, все только вытягивалось, продавалось, воровалось. Поэтому, чтобы все это исправить, поселок вернуть в божеский вид, было принято решение мной...»).

Наступним кроком став аналіз процесу соціальної мобільності в державній службі. Етап інкорпорації відзначався декількома тенденціями. Входження у ряди держслужбовців відбувалося за наявності досвіду співпраці з громадськістю, звучали фрази про певні елементи протекції, пропонували роботу тим, хто вже працював з тодішнім очільником адміністрації. Також однією з рушійних сил було прагнення реалізувати певні зміни на власній території, причому рішення ухвалювалось також не одноособово, а декількома людьми, командою.

Інформантами акцентувалася увага на тому, що у зв'язку з новим законом «Про державну службу» тепер, аби зайняти певну посаду, необхідно пройти конкурсний відбір, що полягає у проходженні тестів та особистої співбесіди. Конкурс значно ускладнив процес інкорпорації, що є позитивним з точки зору ефективного функціонування соціального ліфту, адже до лав держслужбовців потрапляють більш кваліфіковані кадри, зменшується ймовірність потрапляння кандидатів, що не відповідають вимогам та званню державного службовця. Проте інформанти також вказують на недоліки, які вони помічають при конкурсному відборі: деякі представники за документами та тестами підходять на посаду, проте на етапі особистої співбесіди виявляється невідповідність реальної підготовки кандидата тій, що зафіксована на папері.

Розглядаючи етап ротації, слід відмітити таку особливість, на яку вказали майже всі інформанти: просування кар'єрною драбиною можливо лише до певного рівня, усе, що вище, має політичну складову, залежить від того, хто був обраний керівником структури, бо саме керівник «підганяє» під себе команду. Наявним уже працівникам можуть запропонувати залишитися за певних умов чи обійняти якісь нижчі посади. Тобто, таким чином, підтверджується певна клановість елітарних прошарків, потрапити в які можна лише за протекцією, тобто за сприянням осіб, які вже знаходяться у цих колах.

Тут можна зазначити також, що зазвичай на вищі щаблі потрапляють ті, хто має широке коло соціальних зв'язків та контактів, що може бути показником компетентності, комунікабельності та лідерських якостей. Негативною стороною цієї особливості є клановість і протекція. Також слід зазначити досить активну горизонтальну мобільність, тобто перехід з відділу до відділу є розповсюдженою практикою.

Механізм соціального ліфту передбачає просування індивіда, виходячи з прояву ним певних якостей та накопичення досвіду. Говорячи про характеристики, які, на думку інформантів, допомогли їм просуватися вгору кар'єрною драбиною, слід зазначити такі, як комунікабельність; гнучкість у роботі з керівництвом; ініціативність; активність; старанність; професіоналізм; впевненість у своїх силах; чесність; справедливість; лідерські якості та бажання зробити кар'єру, тобто самореалізуватися.

Також інформанти зазначали свої основні принципи роботи, через які можна відслідкувати, чим саме керуються суб'єкти та завдяки чому вони мають змогу просуватися вгору соціальною драбиною. Усі опитані вказали, що роботу державного службовця регламентують три документи: Закон про державну службу, Закон про запобігання корупційній діяльності та Кодекс етики державного службовця. Держслужбовці нижчого рангу погано орієнтувалися у цих назвах, що може бути наслідком низької компетентності. Один з інформантів відмітив, що Кодекс етики держслужбовця має досить загальний та розмитий характер. До цього додавалися також такі принципи, як толерантність, терплячість, патріотизм, відкритість, порядність, ініціативність, «пережити як за своє», служіння народу, налагоджен-

ня комунікації у своєму управлінні і т.п.

Проте опитувані наголошували, що у кожній системі є люди, які відхиляються від подібних принципів, але все ж таки просуваються вгору за допомогою «нечесних» засобів («В нас є такі випадки, коли просто допомагають пройти...», «І по конкурсу пройде той, хто повинен пройти...»). Деякі інформанти вказували, що таких випадків дуже мало, інші – що таких достатньо велика кількість в органах державної влади. Таким чином простежується накладання, з одного боку, бажання зберегти обличчя організації, представником якої є людина, з іншого – навпаки, вказати на недоліки роботи системи.

Також слід згадати про суб'єктивне ставлення інформантів до своєї нинішньої посади, через яке можна прослідкувати в цілому відношення до своєї роботи та державної служби, що дасть змогу чіткіше виокремити характеристики індивіда, який здійснює певні переміщення в системі державного управління. Не звучало різко негативних оцінок, проте категорія «державна служба як тягар» все ж таки фігурувала, в основному вона есплікувалась у визначеннях державної служби як такої, що пов'язана з великою відповідальністю перед громадянами. Звучали фрази щодо зацікавленості у своїй роботі, вона стала стимулом для розвитку, вивчення додаткової мови чи здобуттям другої освіти, не дивлячись на те, що інформанти відзначали долю бюрократизму, без якого неможливо уявити роботу держслужбовця.

Серія питань щодо привілеїв, які можуть існувати у суспільстві щодо державних службовців, була направлена на визначення статусу державного службовця у суспільстві. Під час інтерв'ювання інформанти висловили дві полярні точки зору. Перша полягала у запереченні існування будь-яких привілеїв для представників державної служби, виходячи з того, що це стереотип, який залишився з радянського минулого, знову-таки, вказувалась висока зайнятість, велика кількість завдань («тягар»), що є єдиним «привілеєм» («Приходять нові люди, молоді, і вони цим не займаються. Якщо це є – це у покоління з радянськими стереотипами...», «Я этого не заметил...»). «На сьогодні сказати що ми, державні службовці, користуємось якимись привілеями – цього немає...»).

Інша точка зору полягала у підтвердженні можливості отримання певних преференцій у

різних сферах соціальних відносин, проте інформанти вказували, що їх це не стосується, таким чином вони дистанціювалися від інших представників, що можуть мати такі вигоди («Если совсем высокая должность, я не сомневаюсь, что там есть привилегии...», Можливо хтось, десь прояви такі є, є знайомі, приходять і вирішують...»). Також до привілеїв зараховували володіння інформацією щодо роботи державних органів та останніх подій у регіоні («Обладание информацией – ты много знаешь...»).

На питання щодо співвіднесення себе з елітою також було виявлено дві кардинально різні позиції інформантів. Інформанти, які відзначали, що в регіоні немає еліти, посилювались на те, що вся еліта є немісцевою, вихідцями з Донецька, Луганська, Дніпра. Серед місцевих, на думку опитаних, немає тих людей, які б могли нею стати, оскільки життя регіону контролюють фінансово-промислові групи, які й визначають розвиток регіону, а місцева еліта злилася з більш впливовими групами з інших областей. Тобто основною характеристикою просування в еліту виступає належність до певної впливової групи (Всі приїхали з Донецька, а вся місцева еліта сказала: «будь ласка, заїжджайте»). Ще одним аргументом на користь озвученої думки є теза про те, що в регіоні немає еліти, яка б захищала інтереси народу, мала авторитет та хорошу репутацію серед населення («...Люди, які називають себе елітою, але вони не є елітою. Еліта повинна виражати прагнення більшості мешканців регіону...»). Також звучала думка, що еліти взагалі немає «Мы же не в Англии, здесь нет лордов каких-то...».

Щодо тієї частини інформантів, яка визнає існування запорізької політичної еліти, то вони до цієї категорії відносили керівників обласної державної адміністрації, обласної ради, міської ради та наближених до них осіб. Виходячи з останніх подій в країні, сюди ж входили активні громадські діячі та учасники Майдану, АТО. Не зважаючи на визнання присутності еліти в регіоні, такі формальні показники як фінансовий капітал, реалізація певного впливу, відходили на другий план, набагато більше приділяли уваги таким характеристикам, як освіченість, патріотизм і готовність захищати країну, вміння прогнозувати ситуацію, можливість стати опорою для населення («Повинні бути пріоритети розвитку свого краю і своєї

держави, повинні стояти на першому місці...», «Не просто любити свою країну, а любити свій народ...»).

Що ж до децентралізації та її впливу на формування еліти та функціонування державної служби як соціального ліфту маємо такі дані: по-перше, усі інформанти оцінюють реформу як необхідну та корисну для розвитку регіону; по-друге, серед очікувань переважають позитивні настрої, серед них очікування відродження сільських територій, протидія корупції та ліквідація залишків СРСР, проте доля скепсису також присутня («...ефективність нової системи покаже час...»); по-третє, можлива майбутня ліквідація обласних адміністрацій сприймається досить спокійно їх працівниками, така позиція аргументується думкою, що все одно спеціалісти без роботи не залишаться; по-четверте, на думку інформантів, еліта на місцях буде формуватися з числа тих, хто активно підтримує реформу та мав раніше управлінський досвід у сфері бізнесу чи освіти, займався благодійністю.

Висновки

Дані проведеного дослідження підтвердили

те, що державні службовці як особлива соціальна група, що наділена можливістю впливати на управлінські процеси та має певні привілеї, може бути основою для формування регіональної еліти. Але в той же час державна служба функціонує як соціальний ліфт для регіональних еліт тільки до певної ланки, оскільки сам процес переміщення зумовлений не тільки особистими якостями індивідів, а й їх політичними вподобаннями, широтою соціальних зв'язків, приналежністю до певної впливової групи, що може надати протекцію. Така особливість функціонування даного соціального ліфта може призводити до того, що просування індивідів стає стрибкоподібним і не залежить від їх здібностей, професіоналізму та потенціалу. Вхідження до еліти відбувається в такому випадку не через «непрацюючий» ліфт, а через застосування соціального капіталу та інших каналів соціальної мобільності (наприклад, сімейні та дружні зв'язки, протекція).

Для підтвердження чи спростування отриманої інформації необхідним є проведення досліджень не тільки на регіональному, а й на загальнонаціональному рівні.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p#n9>.
2. Парето В. Трактат по общей социологии. – СПб. : НОРМА, 2004. – 327 с.
3. Моска Г. Правящий класс. – Режим доступа: www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Hrestom/33.php.
4. Ортега-і-Гасет Х. Вибрані твори. / Переклад В. Бурггардта. – К. : Основи, 1994. – 424 с.
5. Токовенко О., Пашенко В. Дослідження регіональних політичних еліт: у пошуках теоретичного обґрунтування // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – 2009. – Вип. 44. – С. 108-116.
6. Коваліско Н. Соціальний ліфт як чинник структурування сучасного українського суспільства // Український соціологічний журнал. – 2014. – № 1-2. – С. 59-64.
7. Сорокин П.А. Человек. Цивилизация. Общество / Общ. ред., сост. и предисл. А.Ю. Согомонов : пер. с англ. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.

REFERENCES

1. *Strategiya reformuvannya derzhavnogo upravlinnya Ukraini na 2016-2020 roki* [Strategy for reforming the sovereign government of Ukraine for 2016-2020]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-r#n9> [in Ukrainian].
2. Pareto, V. (2004). *Traktat po obshej sociologii* [A treatise on general sociology]. SPb. : NORMA [in Russian].
3. Moska, G. *Pravyashij klass* [The Rulling Class]. Retrieved from: www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Hrestom/33.php [in Russian].
4. Ortega-i-Gaset, H. (1994). *Vibrani tvori* [Featured Works]. (V. Burggardt, Trans). K.: Osnovi [in Ukrainian].
5. Tokovenko, O., Pashenko, V. (2009). *Doslidzhennya regionalnih politichnih elit: u poshukah teoretichnogo obgruntuvannya* [Upcoming regional political elections: in the theoretical theoretical education]. *Naukovi zapiski Institutu politichnih i etnonacionalnih doslidzhen im. I. F. Kurasa*, 44, 108-116 [in Ukrainian].
6. Kovalisko, N. (2004). *Socialnij lift yak chinnik strukturuvannya suchasnogo ukrayinskogo suspilstva* [Social elevator as a factor of structuring of modern Ukrainian society]. *Ukrayinskij sociologichnij zhurnal*, 1-2, 59-64 [in Ukrainian].
7. Sorokin, P.A. (1992). *Chelovek. Civilizaciya. Obshestvo* [Person. Civilization. Society]. M.: Politizdat [in Russian].

Крашевська Євгенія Валентинівна
 Магістрант
 Запорізький національний університет
 69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

Email: evgeniakrasevskaa@gmail.com

Ратушна Таїсія Олександрівна
 Кандидат соціологічних наук, доцент
 Запорізький національний університет
 69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

Email: t2020005@gmail.com

Кудінов Ігор Олексійович
 Кандидат філософських наук, доцент
 Запорізький національний університет
 69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

Email: nfo@igokudinov.pro

Krashevskaya Yevheniya
 Master
 Zaporizhzhia National University
 66, Zhukovsky str., Zaporizhzhia, 69600, Ukraine

ORCID: 0000-0002-7406-1514

Ratushna Taisya
 Ph.D. of Sociological Sciences, Assoc. Prof.
 Zaporizhzhia National University
 66, Zhukovsky str., Zaporizhzhia, 69600, Ukraine

ORCID: 0000-0001-7351-6647

Kudinov Igor
 Ph.D. of Philosophical Sciences, Assoc. Prof.
 Zaporizhzhia National University
 66, Zhukovsky str., Zaporizhzhia, 69600, Ukraine

ORCID: 0000-0001-7785-1637

Цитування: Крашевська Є. В., Ратушна Т. О., Кудінов І. О. Державна служба як соціальний ліфт до регіональних еліт: у вимірі якісної соціології / Є. В. Крашевська // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2019. – Т. 22. – № 8. – С.56-63.

Citation: Krashevskaya, Ye.V., Ratushna T.O. & Kudinov I.O. (2019). Derzhavna sluzhba yak sotsialnyi lift do rehionalnykh elit: u vymiri yakisnoi sotsiologii [Public service as a social lift to regional elites: qualitative sociology dimension]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 22 (8), 56-63.

Стаття надійшла / Article arrived: 25.08.2019

Схвалено до друку / Accepted: 27.08.2019